

Numărul 18.

Oradea-mare 5/18 maiu 1902.

Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Pe drumul Plevnei.

Iar pe drumul care duce
de la Dunăre spre munte
Trec Românii zi și noapte
către Plevna, merg și vin.
Vesele batalioane
cu maiorii lor în frunte,
Șir de cară cu provizii,
schilaviți în hațne crunte —
Scârțit și chin și tropot
pe-acel drum de oameni plin.

Și 'ntr'acel peștriț amestec,
scoborînd pe dealuri, iată
Se oprise 'n drum pe-o piatră
o bătrână și gema,
Cu desagiți goi pe umeri,
semn de-o cale 'ndelungată.
Și suind încet din vale
se vedea venind o ceată
De drumeți din țara noastră
și s'au întâlnit cu ea.

„Bună calea“ zise unul.
„Inima ve fle bună,
Oameni buni! Dar unde mergeți?“
— „De ne-ajută Dumnezeu,
Noi, la Plevna, maică dragă.“
— „Tot la Plevna! Cum ne-adună,
Eu de-acolo vii. Băiatul
mă-e 'n războiă acū de-o lună,

Și m'am dus să mă ved băiatul
că-ți la Plevna, și-ți al meu'.
Repede 'mprejur se strinse
ca prin farmec toată ceata
Ca să 'ntrebe cum e Plevna?
Cum stă Turcii 'nchiși în ea?
Ce măi zice Carol-Vodă,
când o fi războiul gata? —
Și 'mbătăta de potopul
întrebărilor ea, biata,
Își ștergea cu palma ochii
și plângend le tot spunea.

Iar în urmă ei, de grija
noptii, ca să nu-și apuce:
„Să rămâi în pace, maică,
să te vadă Domnul sfânt.“
Și grăbiți se ridicară
toți pe jos, făcendu-și cruce.
Ea cu ochii morți ca moartea,
privia gloata cum se duce,
Și-un pustiit șimfi 'mprejură-ți
și 'ntunec pe pământ.

Stete-așă, mereu privindu-ți.
Și de-odată 'n fuga mare
Ea porni la deal, cu strigăt
să s'oprească ceata 'n loc.
Când ajunse-abia trăgându-și
puțințica răsufare:
„Dragi creștini, voi unde mergeți?
Aveți milă și 'ndurare,

*Eü me 'ntore cu voi acolo
la bäiatul meu, în foc !*

*„Dar ai fost ! Ce e la Plevna,
iți sânt toate cunoscute.
Ți-ai vădüt și tu bäiatul,
ce mai vrei să veđi acum ?
Du-te liniștit' acasă,
ia-ți totađul teü și du-te.
Noi süntem cu toți tineri,
avem zor și mergem tute,
Tu ești slabü și puținü
și e mult de mers pe drum.“*

*Ea-și întinse-atunci cu gemet
mânile, strigând cu jale :
„Nu me bateți cu nevrerea,
că ve bate Dumnezeü !
Votü fugi cu voi alături,
și de voiü muri pe cale,
Tot atât ! M'oiü ști aproape
de bäiat ! Acolo 'n vale
E pustiu, că n'am pe nimeni !
Orü ce-o fi me duc și eu !*

G. Coșbuc.

Din ale societății înalte romane pe timpul lui Pliniu cel tinër.

(Urmare.)

După aceea se aduceau vinurile de Alba, de Sorrent, în fine Cecubul și Falernul, așa de mult cântate de Oratiu.

Apoi venia rëndul corurilor de băeți, care cântau poesii, sau ale selavelor dănțătoare, dintre care erau renumite frumoasele Gaditane, însoțite cu *erotatae*, (castaniete) cari alternaü cu cântece. Eraü îmbrăcate sau drapate în vestminte lungi făcute din stofe foarte subțiri. Bufoni, nebuni, completaü serbarea ; pe unii îi plectisiaü, alții inse ca Pliniu cel tinër, erau indulgenți cu ei. Martial, mai puțin îngăduitor, declară că pentru dënsul, masa cea mai bună este aceea la care nu se vede nici un bufon.

Cei mai mulți inse credeau că trebuiaü să aibă bufoni în sala de mâncare și-i aduceau în grupuri cât se poate de asemëdate ca înfățișare, vërstă, mărime, përi și îmbrăcăminte. Dresarea acestor sclavi de lux era incredințată unor specialiști, și o păreche de bufoni se vindeau scump. În tãrgul sclavilor de la Roma se găsiaü totdeauna de cumpërare asemenea sclavi de lux, și piticiü sau monștri artificiali, deformați sistematic de stăpânii lor. Se vindeau și băeți tineri, frumoși, cari serviaü ca paharnici, și comese-nii îi chemaü ca să-și șteargă degetele cu pletele lor. (Petroniu-Satyricon).

Pentru slujba mesei, se țineaü fel de fel de sclavi, ca *archimagirus*, vătaf de bucătari, *structor*, care îngrijiä de decorația mesei, *scissor*, care tăia mâncările, *praegustater*, care gustă bucatele. Aveau

peste ei un *tricliniarch*, care luä poruncile stăpânului și era respunđător de buna întocmire a mesei.

Ospëturile mari cădeau adesea în orgii, la sfërșit când veniaü flautistele și dănțătoarele. Când femeile invitate nu plecaü înainte, acesta era momentul considerat de amant ca cel mai priincios pentru a se apropia de iubita lui. Ovidiu zice în „Arta de a iubi“ (cartea I-a) :

„At, cum discedet mesa conviva remota.
„Ipsa tibi accessus turba locum que dabit
„Inserere te turbae...“

(când ese gloata veselä a comesenilor, locul și imbulzeala iți inlesnesc apropierea, repedi-te între mulțime).

Tot acelaș dä sfatul să te prefaci că ești beat pentru ca îndräsneala ta să nu fie primejdioasă dacă e descoperită.

Totdeauna la sfërșitul mesei se făceaü libațiunii zeilor și în deosebi zeilor Iari, și după aceea împëratului. După acest semnal de plecare, se luä rëmas bun de la gazdä, se scotea haïna de masä, selavul aducea încălțăminteä, aprindea o faclä și comesenii porniaü spre casä.

Invitațiunile la împërați erau foarte căutate. Senatorii erau printre cei dintëi pe lista comesenilor. Șcim din autori că aceștia erau une-orü poftiți cu soțiile lor. Martial și Statiu care făceaü parte din a treia categorie de invitați, se întrecurä să mulțumească lui Domitian pentru că îi poftise la masä. Caligula aflä că un bogătaș din provincie plătiese 200.000 de sesterții funcționarilor casei imperiale ca să-i scoată o invitație la bal. Nu se supëra, ci vëdënd că se pune atäta preț pe invitațiile lui, a doua zi întâlnind pe acel om la o licitație, îi adjudecă un lucru de nimic pe suma de 200.000 sesterții și adăogä cu putea să vie seara să prânzească la Palat, invitat de astä-datä de-a-dreptul de împërat.

Când un puternic al zilei sau un bogătaș dädea unul din acele banchete de ostentațiune, care sânt o caracteristicä a vieții sociale sub imperiü, totul luä proporțiunile mari. Iată în resumat cum descrie Petroniu, cu oare-care exagerare satirică, prânđul dat de bogatul libert *Trimalchion* :

„Când ne aședaräm la masä, niște sclavi egipteni ne spëlarä mânile cu apă de zäpadä, iar alții ne spëlarä picioarele ; în timpul acesta cântau. Se aduce apoi primul serviciü. Pe o tavä, un mägäruș de bronz de Corint purtä desagi, umplute de o parte cu măslinae negre, de cealaltä cu măslinae verđi. Niște arcuri în formä de pod susțineau *gliris* gätiți cu miere și cu mac. Mai departe erau cărnați caldi pe un grătar de argint, și dedesubt, prune din Siria și boabe de rodii.

„Acü apare și Trimalchion purtat de sclavi, cari îl așadä pe un pat cu perinuțe. El cere voe să continue un joc ce a intrerupt ca să vie să asiste la masä. Un sclav îi aduce un damier de lemn de terebint și zarü de cristal ; în loc de dame, albe sau negre, se serveșce de piese de aur și de argint.

„Se aduce o tavä pe care era un coș, care conțineä o găinä care părea că cloceșce. Doi sclavi cautä în giurul ei și găsesc oue de päun, care le impart comesenilor. — Amicilor ! zice Trimalchion, me tem ca ouele să nu fie cam clocite ; să vedem inse dacă se pot mânca. — Eram să arunc pe al meu, când un parazit bëtân, care ședea lângä mine

„me opri, zicând: trebuie să conție ceva bun. Caut „dar sub imitația de coaje și găsească o păsărică grasă „acoperită cu gălbășuri de oue piperate.

„Băusem până atunci vin cu miere. Acum se „aduc vase de cristal cu inscripția: *Fallern de 100 „de ani*. Trimalchion zice: „Val, e dar adevărat că „vinul trăește mai mult decât omul! Să bem dar „ca bureții, căci în băutura e viață“.

„Un sclav aduce un schelet lucrat din argint, „căruiă îi da mai multe atitudini, și Trimalchion „zice iarăș: Puțin lucru e omul, și groapa e sub pa- „șii sei. Să șcim dar să înfrumșetăm prin plăcere o „viață așa de scurtă.“

„Se aduce apoi al doilea serviciu. Pe un glob „sunt înfățișate cele 12 constelațiuni ale zodiacului, „fiecare poartă câte o mâncare care are analogie cu „ea. Pe berbec mazăre, pe taur o bucată de rasol, „pe gemeni rinichi, pe rac o simplă coroană, pe leu „smochine din Africa, și așa mai departe.

„Să mâncăm, zice Trimalchion, căci aveți dina- „inaintea voastră partea cea mai gustoasă a mesei. „— Atunci orchestra începe să cânte, patru sclavi „se reped și ridică partea de sus a globului. Și ved- „dem: păsări îngrășate, uger de scroafă, un epure „cu aripi în spate inchipuind pe Pegas. Niște pești „gătiți înoată în saramură piperată. Sclavii vin de „tae toate aceste mâncări în bucățele.

„După aceea intră câni de vânătoare, și după „ei sclavi, cari duc un mistreț din cei mai mari. De „coții lui atărnă panerașe umplute cu curmale de „Siria și de Tebaida. Un sufragiu îi face o tăetură, „din care sboară un stol de sturzi. Alți sclavi îi „prind și dau câte unul fiecărui comesan.

„Sclavii pun pe masă trei purcei albi, curățiți „și cu clopoței. Trimalchion cheamă pe bucătar și-î „poruncește să-î gătească repede. După două, trei „momente ni se aduc din nou. Toți strigă că e o „minune, că sunt așa de repede gata. Trimalchion „se prefacă că observă că purcelul principal n'a fost „curățat de intestine. Pedepsește pe bucătar; come- „senii se roagă să-l ierte; acordă iertarea cerută. „Toțmai atunci se tae rimătorul și se vede că e plin „cu cartaboși și cu cărnați. Ca răsplată se dă bucă- „tarului o coroană de argint și i se face cinstea să „i se dea un pahar cu vin.

„Apoi tot cu surprize de acestea se mai aduce „carne de vițel fiartă, o masă cu prăjituri și cu „fructe și la sfârșit se fac libațiuni pentru împă- „rat și pentru zei“.

Cum se vede, ostentațiunea e mai mare decât „variația, căci de la începutul până la sfârșitul acestei mese a bogătașului ridicul, cam tot aceleași lu- „cruri se aduc.

În Sueton sunt înse descrise mese mult mai „fantastice și preparate cu imaginația cea mai raf- „finată.

Seneca, care, cu toată patima de declamație, care micsorează valoarea unor părți ale scrierilor sale, este un bun observator, notează vanitatea ca mobil însemnat al cheltuelilor mari: „Risipitorii „caută ca viața ce duc să fie neîncetat obiectul con- „versațiunilor. Ei socotesc că s'aun trudit înședar „dacă nu se vorbește de ei. Îndată ce una din fap- „tele lor scapă trimbițării, sunt nemulțămiiți. Sunt „mulți care își toacă averea cu mese mari, alții în- „trețin femeii cu cheltuială mare.“

Citind înse acele liste lungi de mâncări, tre-

bue să ne întrebăm: nu trece belșugul peste cerin- „țele organismului și chiar peste puterile lui? Toți „autorii antici ne vorbesc de întrebuintărea obișnuită a vomitivelor. Marquardt socotește că această particu- „laritate denotă o mare generalizare a beției; alții, „printre cari și Friedlaender, cred că nu poate să fie „vorba de un us sistematic și zilnic al vomitivelor, „cari ar fi distrus repede sănătatea, ci, că vomitivele „făceau parte din igiena antică, pentru că erau re- „comandate de cei mai mulți medici, de la Hypocrat până la Galian.

La mesele de sute de persoane, se întâmplă „și incidente de tot felul. Astfel T. Vinius, de rang „pretorian, invitat la împăratul Claudiu, fu bănuț de „a fi furat o cupă de aur. Împăratul îl invită a „doua zi și-î puse dinainte o cupă de lut.

La toate mesele mari, dar adesea și la cele „modeste, luaă parte și parasiți. Aceștia erau o cu- „riosă categorie de oameni, invitați nu pentru ran- „gul lor social sau din prietenie, ci după reputația „ce aveaă că se pricepeau să înveselească cu glu- „mele lor pe comesenii. Parasiții aceștia își puneau „toată nădejdea în invitații și căutaă prin toate mij- „loacele să le provoace. Când lumea bogată eră adu- „nată la Roma, le mergea bine; înse cum vin căldu- „rile, Roma se goleşce, și aă vacanțe și fălcile lor, „cum zice Plaut în *Captivi*. Juvenal zice că slugile „tratează cu dispreț pe parasiți, iar stăpânul casei cu „mândrie. Une-orii nici nu erau poțtiți de stăpânul „casei, ci de câte un invitat, căci cum am zis mai „sus, invitatul putea să vie cu o umbră. „Dacă pa- „rasitul nu șcie să supoarte palme, și nu lasă să i se „spargă oalele în cap, scrie Plaut, nu-î rămănea de- „cât să se facă cerșetor“.

La Romani conversațiunea liberă se găsiă mai „ales la mese. Dar afară de această ocașie, unde se „mai putea convorbi după voe? În giurul templelor, „în câteva prăvălii de librari, unde se duceau cu plă- „cere oamenii de literă. „Bogătașii noștrii șgârșiți, „ziceau unii din ei, nu dau talentului decât laude „sterpe și aceeaș admirație ca păunilor“. Alții se „tămăiaă mutual, se întreceau cu complimente, Juve- „nal făcea satire, mai ales în contra poetului Codrus, „care-l prăpădiă cu cetirea Theseidei sale.

Cucoanele din societatea înaltă dădeau liber „curs gurelor rele la plimbările publice, sub umbra „laurilor și platanilor.

În lucrarea dlui Kalinderu „*Despre podoabe și „juvaere*“ dsa spunea în privința aceasta: La poarta „Capena, unde se adună lumea bună, se mai poveș- „tia cu jumătate de glas anecdotele scandaloase ale „zilei. Se șoptia că se veduse o patriciană din cele „mai ilustre alergând prin grădină în haîne scurte, „cu përul vëlvoit ca cântătoarele de flaut, ceea ce la „Roma eră culmea îndrășnelei, căci orii cât ar fi fost „de puțin rușinoasă o femeie nobilă, nu putea, fără „să-și peardă rangul, să se arate în lume cu përul „vëlvoit.

Și mai vorbeia de meritul cutărui sau cutărui „gladiator, de talentul unui mim la modă, de calul „care căștigase la ultimele alergări cu cară, de la „*Circus Maximus*, căci petrecerile care pasionaă mai „mult pe Romani, și cu deosebire pe femeii, erau „teatrul și jocurile publice.

(Finea va urmă.)

Ion Kalinderu.

Noapte de maiu.

*O noapte superbă de maiu :
Un vals de lumină sclipitoare
Depart, în goluri albastre,
— Risipă de farmec, splendoare !*

*O doindă străbate văzduhul
Pădurei în verde 'mbrăcată,
Iar șoaptele frunzelor line
Natura întreag'o îmbată.*

*În tremur nervos, adumbrită
De razele clare și vii,
Se 'ndrumă mireasa pe cale
Din goluri senine-albăstrii.*

*Icoana ei sfântă e tristă,
Iar ochiul e 'n plâns ne 'nterupt ;
Din sufletu-î, — leagăn de patimă, —
Speranța o rosă i-a rupt.*

*E umbra frumosului mire
Cu chipul scaldat în lumină,
E vesel ca ziua-cea bună,
Se joacă prin codri d'arină.*

*Și codrul bătrân ca și vremea
Prin foșnetul frunzelor lui
Povestea străveche o spune
Orî cui.*

*Izvorul, — oglindă în care
Fecioarele, chipul senin
Și-l ved ca prin farmec un altul,
— Doinește în codrul d'arin*

*Aceeaș poveste de veacuri :
Un plâns izvorit din dureri
Sădite în inimă fecioare,
— Poporul întreg d'efemerî.*

*Ce-î pasă nebunului codru
De plânsul atîtor drumeți
Ce-ș cântă în note de plângeri
Povestea întregi vietî ?*

*E vesel ; acelaș a fost
Și este, și 'n veci va rămâne ;
În iarnă de plânge o clipă,
El știe că ride-va mâne.*

*O noapte superbă de maiu,
Un vals de lumină risipite
Depart, în goluri albastre,
Spre lumile închipuite...*

Ion Dafin.

G e l o s i e.

(Fine.)

III

După câteva momente amândoi prietenii intrară, voioși că se întâlneră.

Radu Pruteanu e nalt, subțiratec, cam slab, dar plăcut. Ar putea trece între blondi, după ochii lui albaștri, înse pielea feței îi este aproape ca la oacheși. Înfașurarea lui respiră bunătate și inteligență, voioșie și sinceritate, — atât numai că se poate observa voința lui de-a fi moderat, de-a nu-ș da repede firea pe față.

Vintilă Murgescu e mai mic de statură, cu adevărat oacheș, vioiu în mișcări, vesel totdeauna, aproape glumeț și când e contrariat, iute și împăcându-se degrabă ; reuțicios și bun ; iertător și alergând repede să fie iertat. Un adevărat contrast viu.

— Așă-î că m'am întors repede, Ano ? o întrebă, sărutându-î mânilor pe rând.

— Da, Vintilă, ved și-mi pare bine... îi răspunse Ana în așă chip, că el o privi, mirat intru câțva.

Radu sărutase pe Lidia pe obraz și ea i se așinase de gât sărutându-l pe gură.

— Bine-ai venit, Radule ? Ei, procesul ?

— Câștigat... și încă cum ! răspunse el cu mândrie.

— Ce bine-mi pare !...

— Doamnă, imi ierți nepolitetea de a nu te fi salutat intei... se adresă Anei, Radu, și-î sărută mâna...

Lidia nu-ș putu opri o aruncătură de ochi furisă... Nu vedu nimic neobiceit în înfașurarea bărbatului ei față cu Ana.

Aceasta surprinse căutătura Lidiei și zimbi.

— Între prieteni bunî nu încape asemenea politetă și seuse, domnule Pruteanu.

— Imi dați voe atunci să-mi duc ghiozdanul în biurot ?...

Lidia tresări. Avea să vadă starea șertarelor rămase deschise și făcute val-vértej.

— Ai putea să-l lași colea, Radule, se grăbi să răspundă...

— Nu, puile, fiind că am de trimis și o telegramă grabnică.

— Cui ? întrebă ea.

— A ! cui ? Asta e o taină... Dar în fine... pot s'o spuî : unei cucoane nostime...

— Ei, nu me necăji, Radule !...

— Am să te rog pe tine, Lidio, să o dai feciorului s'o ducă, — zise el, ridend și eși...

— Tot nu te poti domina, Lidio ? îi impută Ana. Apoi adaoșe, cătând la Vintilă : închipueșce-ți că Lidia e geloasă... geloasă foc...

Lidia se roși ; dar se roși și Vintilă.

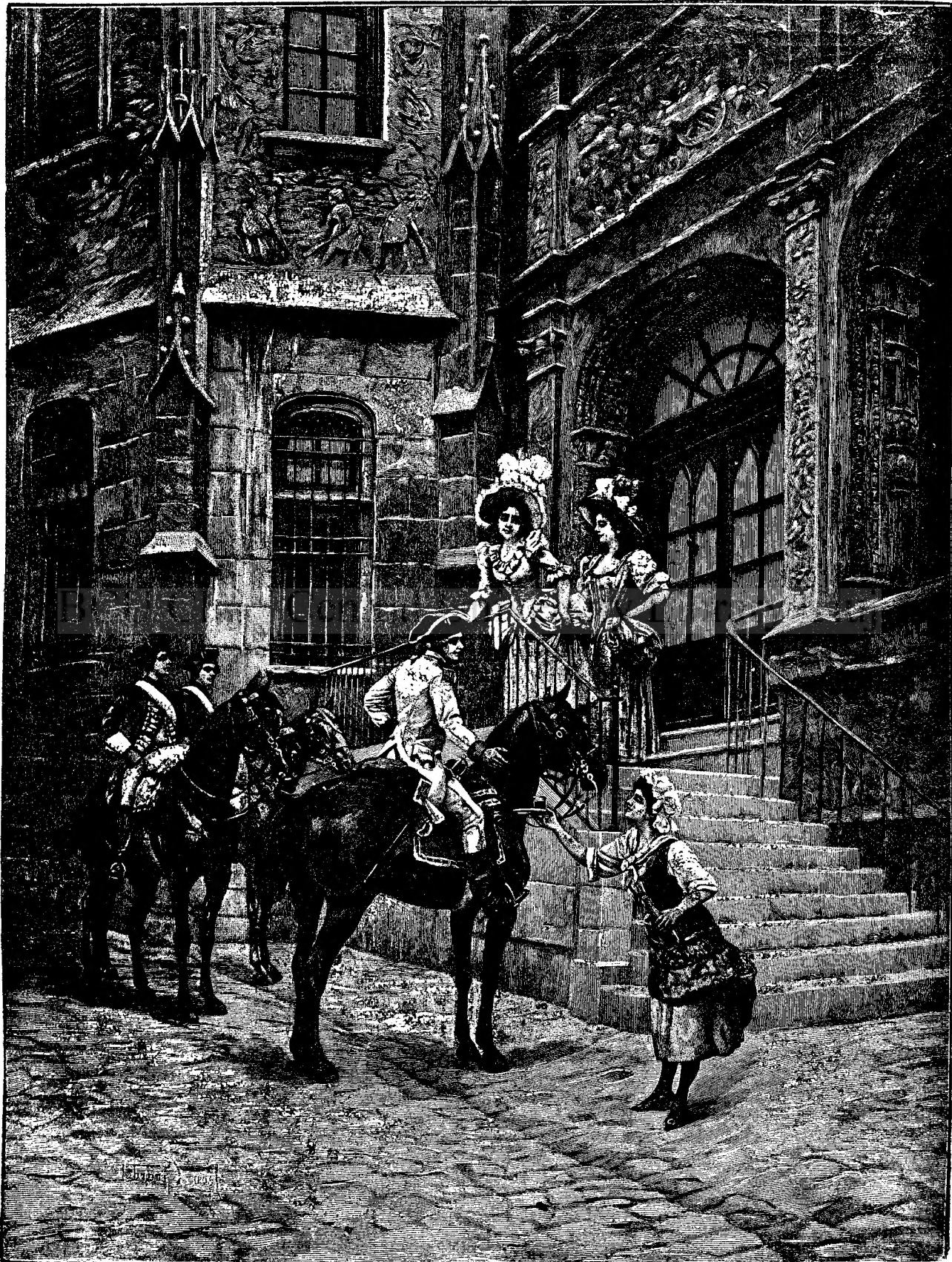
— Gelosia este umbra iubirei, Ano, răspunse el. Și umbra există, fiind că există un corp, fiind că corpul trăeșce la lumină...

— Așă e, domnule Murgescu, se grăbi Lidia să încuviințeze...

— Veî vedea numai decăt înse, domnule Vintilă al meu, că gelosia nu e totdeauna cuminte și dreaptă...

Tocmai Radu se întoarșe...

— A ! nu șiti ceva ? începù el, zimbînd. În

O înghițitură de drum.

lipsa mea niște hoți, de sigur, s'au introdus în biuroul meu și...

— Tacî, tacî... te rog, Radule...

— De ce să tac, Lidio ? ori știi tu ceva ?...

— Eu am fost hoțul... și nu ca să fur, răspunse ea, roșie ca macul... Dar îmi mărturisesc vinovăția...

— Și ești sigură, Lidio, c'am să te iert ?

— O ! da, fiind că ești bun, și... fiind că... n'am să mai fac... răspunse ea, rușinoasă.

— Cu toate acestea... hoțul nostru a găsit ceva... suspect, zise Ana...

— Precum ved... ești și dta, doamnă, în taina lucrului...

— O ! da, — și încă cum !... Închipuește ți, Vintilă, că Lidia a găsit în o carte a amicului te... portretul unei cuconițe...

— Portretul unei cuconițe ? exclamă Radu și încruntă sprincenile...

— Ce spui ? ! zise Vintilă și bufni de ris... remășițe de-ale tinereței, hai ?

— Tu, tot nebnatec !... Ia seama, căci ai să fi pedepsit îndată... îl amenință Ana.

— Uite, primesc pedeapsa. Dă-mi-o. Și întinse gâtul, ca pentru o sărutare.

— Ia lăsați gluma. Despre ce portret este vorba ? grai Radu cu seriositate, mai ales că vedu pe Lidia foarte incurcată.

Ea, fără să zică vr'un cuvânt, luă portretul de pe mescuța pe care îl pusese Ana, și i-l dădă...

— Portretul dumnitale, doamnă Murgescu ? strigă el, surprins.

— Cum ? ce-ai zis ? sări de colo Vintilă cu vorba, — și, roș la față, se repezi de apucă portretul.

Figura i se lungi, ochii începură a-i scântei, plimbându-se de la Ana la Radu, întrebând cu ei, de o cam dată, ce însemnă asta, de oare-ce glasul îi sta innecat în gât.

Eră așa de ciudat, — aproape comic, — în aceea atitudine, că Ana nu se putu opri de-a nu ride cu haz. Lidia își opri risul într'un zimbet, cu toată pornirea ce avea de-a imită pe Ana.

— Așa-i, Vintilă, luă cuvânt Ana, că sunt frumoasă în portet ? Și, vrea să zică domnule Pruteanu, dta te înamorateși de mine într'atât, încât m'ai furat... în efigie ?

— Me rog, me rog, începă Vintilă, căruia îi revenise glasul, dar nu și inima de loc, — nu glumiți în situațiunii de acestea... foarte delicate...

— În fine ! iată-te și tu serios, Vintilă ! — exclamă Ana, rîdend.

— Mărturisesc, grai Radu, că sunt foarte incurcat...

— A ? incurcat ? încercă să glumească și Lidia... cu toate că chipul lui Radu n'o punea la îndemână.

— Haide, domnule Radu, i se adresă Vintilă, lămurește de unde ai portretul nevastei mele ? că de unde nu... duel pe moarte și pe viață !

Părea că după ton glumește, înse după privire se vedea că gelosia îl chinușce... în de-ajuns.

— Ia stai, frate, că lămurim. Dragă Lidio, ci spune în ce carte ai găsit... dovada aceasta care, ne încurcă copilărește, fără să fie nici o intențiune rea la mijloc ?...

— Dați fuga s'o aduc... și eși.

— Ciudat ! ciudat ! mormolă Vintilă și nu scutiă pe Ana de câteva aruncături de ochi pline de neîncredere.

Ea îi răspunse cu o privire foarte drăgălașă, apoi îl chiamă alături și, luându-i portretul, îl întoarse și-i arătă dedicațiunea.

— Portretul ce mi l-ai dat înainte de logodnă ? Doamne ! și ce l-am mai căutat.

Uită pentru acel moment situațiunea și sărută mărunta scriere, rămânend ca sub inriurirea stărei lui sufletești de atunci...

— Dragă Vintilă ! îi șoptiă Ana, indușoșată cu adevărat și-l sărută cu drag... Ți-aduci aminte, nu-i așa ?...

— O ! da... da...

Lidia intră cu volumul gros în cauză...

— Iată-l...

— Codul, de Boerescu !... exclamă Radu.

— Dar e al meu, roști Vintilă, recunoscându-și cartea, și i-o luă, începend s'o răsfolască...

— Stai că-mi aduc aminte, zise Radu. Ți l-am cerut, înaintea de căsătoria mea, pentru nu mai știu ce afacere. Dar probabil că n'am dat peste portret, căci ți l-aș fi înapoiat de-atunci... împreună cu Codul.

— Iată cum ne iubesc bărbații, după cununie : ne uită portretele prin cărți ce le împrumută amicilor, zise Ana.

— O ! nu luă așa lucrul, dragă nevastă, răspunse Vintilă... Portretul tei îl aveam împrumutat și pus în părete. Nu-mi mai amintesc de ce va fi cădut... știu înse că i s'a spart sticla și că l-am scos... din ramă... Eră în ultima zi când trebuia să-mi las locuința de flacău... În zăpăceala acelei zile... l-am pus în cartea ce mi-a eșit în cale... și iată cum s'a întâmplat...

— Dar după cununie, domnule... de ce nu l-ai căutat ?

— Uitasem copia lângă originalul în ființă, scumpă Ana... Dar de acuma... n'o să-l mai despart de mine... uite ce loc bun are în portofelul de busunar.

— Ba nu... ve rog... interveni Lidia. De azi încolo este proprietatea mea. El îmi va aminti... că nu trebuie să treacă femeia de anume hotar, cu unele defecte...

Și cuprinse de mijloc pe Radu, șoptindu-i :

— Iartă-me, puțule...

— Dă-i-l, ce mai aștepti, zise Ana lui Vintilă.

— Fac un sacrificiu... Me rog nu s'ar putea să-i dăm altul la fel ?

— Nu, domnule Murgescu. Te rog.

— Haide, fie... Apoi, respirând lung, adaoșe : uf ! prin ce călduri am trecut !...

Ana îl amenință drăgălaș cu degetul și seridică :

— Tu și Lidia, sînteți geloși... Iubiți fără patimă și va fi mai bine...

— Dar și noi, doamnă, să iubim fără reserve, și va fi mai bine încă, — zise Radu...

— Cu adevărat, răspunse Ana, cu adevărat... Întemplantarea de astăzi să ne fie o lecțiune și... noue, reservațiilor, — și voue prea mult infocațiilor...

Și n sfătuiră drăgălașă ce urmă, adaptară o mijlocie sentimentală, ca temelie a căsniciei : să-și înfrumusețeze statornicia cu florile desmierdărilor liniștite și gingașe, îngrădindu-și-o cu încrederea.

N. Radulescu Niger.

Alphonse Daudet.

Frédéric Mistral.*

A M-ile H. S.

Într'una din duminicile trecute, dimineța când mă deșteptai, nu-mi veni să cred par' că mă găsesc la țară. Îmi părea că sunt în vechea mea locuință din Faubourg-Montmartre de la Paris. Eră o vreme rea, plouă și cerul eră inegrit de nori. Știam că îmi va fi urit să petrec acasă această zi ploioasă și rece și după puțină gândire me hotărîi să me duc la Frédéric Mistral, acest mare poet, care locuiește în depărtare de trei leghe de mine, în micul seü sat Maillane.

Cum îmi veni acest gând, me îmbrăcai repede, îmi luai bastonul, luai scrierile lui Montaigne și plecai.

Pe câmp nu mai eră nimeni... Frumoasa noastră Provença își lăsă pământul să se odihnească, căci eră sârbătoare... Fermele erau închise și numai în depărtare se auziă câte-un câne lătrând.

Pe drum, trecea din când în când câte-un car cu coșul udat de ploaie, tras de catări în ținută de paradă, cu pompoane roșii, cu clopoței de argint, ducând o întreagă ceată de țerani la biserică; apoi mai în jos, prin brumă, se zăriă câte-o barcă plutind încet pe canal, cu câte-un pescar în ea.

Nu mai eră vorbă să citesc pe drum! Plouă tare. Mergeam repede și după trei ore de drum în sfârșit zării înaintea mea micile păduri de chiparoși în mijlocul cărora satul Maillane e adăpostit de vânturi.

Ajuns în sat, observai că e pustiu aproape cu totul. Nu eră mai nimeni pe stradele înguste din Maillane. Toată lumea eră la biserică. Și când trecui și eu pe dinaintea ei, auzii vechile instrumente musicale și prin ferestrele înalte de sticlă colorată, vădui luminările lucind.

Locuința poetului eră tocmai la marginea satului; în cea din urmă casă din mâna stângă pe drumul ce duce la Saint-Remy — o casă mică, cu un etaj și cu o grădină înainte... Întraii încet... Nimeni! Ușa salonului eră închisă, dar auzii pe cineva înăuntru, care se preumblă prin odaie și vorbea tare... Vocea aceea, pașii aceia, îmi erau cunoscuți... Me oprii un moment, cu mâna pe sonerie, foarte emoționat. Îmi bătea inima. — El e! Lucrează!... Oare trebuie să aștept până când își va isprăvi strofa? îmi gândii eu... Acum ce-o fi, să intru!

Ah, Parisiani, când poetul Mistral venise la voi și când îl vedurăți în saloanele voastre cu hainele lui fine, cu gulerul drept și cu o pălărie mare, care par' că-l jenă, întocmai cum îl genă par' că și gloria lui, voi credeați că acela e Mistral?... Nu, nu eră el! Nu e decât un Mistral pe lume, acela pe care l-am surprins în duminica aceea în satul seü, cu pălăria de păslă dată pe ceafă, în jachetă, cu cordonul lui roșu, cu ochii aprinși, cu focul inspirațiunii în față, superb, elegant și cu un suris blând,

* Frédéric Mistral s'a născut la 1830 în satul Maillane. A fost unul dintre cei mai mari poeți din Provença. Cel dintăiu poem al lui a fost *Mireio*, o creațiune admirabilă, la care a lucrat șapte ani. Această operă a fost premiată de Academia franceză. Un al doilea poem a fost *Calendal*. A mai lucrat un volum de poesii lirice *Lis isclo d'or*.

mergând cu pași mari prin odaie, cu mâinile în bușunare și făcând versuri...

— Cum, ești tu? strigă el, sărindu-mi în gât când me vedu. Ce bună idee ai avut să vii... Tocmai astăzi e paradă în satul nostru. Avem orchestra de la Avignon, se dau apoi jocurile cu tauri, vei vedea procesiunea, va fi superb în sfârșit... Mama se va întoarce în curând de la biserică, vom dejună și pe urmă vom merge să privim jocul fetelor din sat...

Pe când îmi vorbeai, eu priviam cu emoțiune acel mic salon cu mobila de-o culoare deschisă, pe care nu-l vedusem de atâta vreme și unde petrecusem altădată atâtea zile frumoase. Nimic nu eră schimbat. Erau încă fotelele cu pătrate galbene, apoi statua Venus fără brațe, pe sobă, portretul poetului pictat de Hébert, fotografia lui de Ștefan Carjat și într'un colț, aproape de fereastră, masa de scris a poetului — o masă mică, încărcată de cărți și de dicționare. În mijlocul ei, zării un cațet mare deschis... Eră Calendal, noul poem al lui Frédéric Mistral, care avea să apară pe la sfârșitul anului, în ziua de Crăciun. Mistral lucrase șapte ani la acel poem și erau aproape șase luni, de când scrisese cel din urmă vers; dar totuș nu-i venia să se despartă încă de el. Eră și de înțeles; totdeauna se găsește o strofă de completat, o rimă mai sonoară... Mistral scrisese foarte frumos în limba provençală și lucrase la aceste versuri, ca și când lumea întreagă le-ar citi în limba în care sunt scrise și-ar ținea cont de maestrul lor... Și Montaigne spusese odată: Să gândească cineva la acela, care fiind întrebat de ce își dă atâta osteneală să scrie așa de bine în limba provençală, pe care numai puțină lume o înțelege, a răspuns memorabilele cuvinte: Mie îmi ajunge și puțină lume, chiar și un singur om îmi ajunge, dar chiar și nici-unul...

Eu țineam cațetul cu Calendal în mână și-l răsfoiam, plin de emoțiune... De-odată izbucni pe stradă, înaintea ferestrelor, o musică de tobe și trimbițe și vedui pe Mistral repeșindu-se la un dulap, scoțând repede pahare, sticle, trase repede masa în mijlocul salonului și deschise ușa cântăreților, cari veniau prin curte, zicându-mi:

— Să nu riți; ei vin să me feliciteze... sunt consilier municipal.

Micul salon se umplu de-odată de lume. Cântăreții își aședară trimbițele pe scaune, vechea tobă într'un colț și — vinul începù să se toarne prin pahare. Pe urmă, după ce bătură câteva sticle în sănătatea domnului Frédéric, care în decursul acestora vorbi serios despre multe lucruri, cântăreții plecară ca să feliciteze și pe ceilalți consilieri.

În acest moment sosi mama lui Mistral.

Îndată masa fu întinsă. Eu cunoșeam de mult încă obiceiurile casei; știam că atunci când la Mistral e cineva, mama lui nu stă la masă... Biata femeie nu știe decât limba provençală și chiar dacă ar ști francezește, nici nu s'ar simți bine să vorbească.

Ce dejun încântător a fost în dimineța aceea! O bucată de căprioară, brânzetură de munte, dulceață, smochine, struguri uscați... Pe urmă vinul, cu culoarea lui roșie frumoasă...

După dejun, me dusei să iați cațetul cu poemul și-l adusei pe masă, înaintea lui Mistral.

— Par' că eră vorba, că după masă să ieșim, zise poetul suridând.

— Nu, nu, Calendal, Calendal, stăruieți eu.
Mistral se supuse și cu vocea lui musicală și dulce, începând primele versuri:

— D'une fille folle d'amour
à présent que j'ai dit la triste aventure
je chanterai, si Dieu veut, un enfant de Cassis
un pauvre petit pêcheur d'anchois...

Afară se audiau clopotele de la biserică și sgotul de pe strade, apoi trîmbițele și tobele... Taurii din Camargue treceau mugind, mânați la locurile de luptă.

Ei, cu coatele pe masă, cu lacrimile în ochi, ascultam istoria micului pescar provençal.

Calendal fusese numai un pescar, dar amorul îl făcuse erou... Pentru a câștiga inima prietenei sale... frumoasa Esterella, el întreprinse lucruri miraculoase și cele douăsprezece lucruri ale lui Hercule nu fuseseră nimic pe lângă ale lui...

Odată își făcu niște undițe colosale și atrase la țerm tot peșcele din mare. Altădată, urmări pe un bandit din Ollioules, pe Sévéran, până în apropierea locuinței sale, în mijlocul bandei lui de tâlhari... Ce băiat îndrăzneț!

Și mai făcu multe încă!

Erau niște păduri de codrii în munții de la Lure, în cari nimenea nu cutezase încă să intre. Calendal se duse și stătut acolo treizeci de zile. Și 'n decurs de treizeci de zile se audi mereu toporul lui tăind vechii arbori... Pădurea foșniă, cădea înălții cedrii prin prăpastii și când Calendal plecă acasă, nu mai era nici un arbore pe munte...

Și 'n sfârșit, ca o recompensă a atâtor fapte strălucite, Calendal se vedu iubit de Esterella și atunci fu numit consul de locuitorii din Cassis.

Itată istoria lui Calendal!... Dar ce împoartă Calendal? Ceea ce e mai de importanță în acest poem, e descrierea Provenței, — Provența de la țermurele mării și de sub coborișul munților, cu istoria, cu legendele, cu obiceiurile sale; e descrierea unui popor întreg, naiv și liber, care înainte de a peri, și-a găsit pe marele lui poet... Și-acum, se fac căi ferate, se lucrează la stâlpii pentru telegraf, se înlocuește prin școale limba provençală cu cea franceză!... Și totuși Provența va trăi mereu în Mireio și în Calendal așa cum a fost ea în vechime, frumoasă, simplă și liberă!...

— Destulă poezie, zise Mistral într'un rînd, închidîndu-și caietul. Trebuie să mergem să vedem parada.

Eșirăm. Satul întreg era pe strade, mergînd pe o câmpie frumoasă, unde se făcea parada. Un vînt de sud spărsese norii și soarele strălucia vesel pe de-asupra coperișurilor roșii ale caselor, ude încă de ploaie. Sosirăm tocmai la vreme, pentru a vedea procesiunea.

În decursul unei ore întregi fu un defileu fără sfârșit de călugări cu haîne albe, albastre și cenușii, de chipuri mari de-ale sfinților sculptate în lemn și aurite, duse de câte doi oameni pe umeri, sfinți făcuți din faianță, ca idoli și crucifixe ornamentale cu mătase albă. Toate acestea treceau, în mijlocul cântărilor psalmilor și a clopotelor, cari sunau din răsunători.

După sfârșitul procesiunii, mersem să vedem jocurile cu tauri, luptele și o mulțime de alte obiceiuri din Provența.

Se inseră, când intrarăm în Maillane. Aproape de intrare, înaintea unei cafenele, în care își petrecea Mistral serile, se făcuse un foc mare. Avea să se cânte, să se joace. Pretutindenii se vedeau aprindîndu-se felinare mici, îmbrăcate în hârtie subțire colorată, răspîndind razele slabe de lumină în întunec; începură să se adune tinerii satului, ca să cânte și să joace, îndată ce vor începe să sune trîmbițele...

Intrarăm în cafenea, cinarăm repede și cum eram obosiți de atîta umblet de peste zi, lăsarăm petrecerea și ne întoarserăm acasă la Mistral. Odaia lui de dormit era o simplă odaie țărănească, cu două paturi mari. Păreții n'aveau tapete și prin tavanul spart prin unele locuri, se vedeau grințile coperișului... Erau tocmai patru ani de când Academia dăduse autorului poemului Mireio premiul de trei mii de franci. Atunci doamna Mistral avu o bună idee:

— Ce-ar fi, dacă am repară odaia ta? îi zise ea lui Frédéric.

— Nu, nu, răspunse el. Aceștia... aceștia... sînt premiul poetului, nu se poate atinge nimeni de ei...

Și odaia rămăsese tot ca mai înainte, cu toate că, cîtă vreme avusese Mistral bani din premiul acela, nu fusese sărac ori nenorocit, care să nu găsească deschisă punga sa...

Dusesem caietul cu Calendal în odaie și voiam să mai citesc vre-o strofă, înainte de a me culca. Mistral alesese un episod, cu faimoasele lui faianțe. Itată-l în câteva vorbe:

Eră un prînd mare, nu mai îmi aduc aminte unde. Se aduse pe masă un serviciu admirabil de faianță de Moustiers. Pe fundul fie-cărei farfurii, era câte-un desen în culoarea albastru pe email. Desemnele de pe toate farfuriile dedeau un episod istoric din Provența.

Și aceste farfurii erau descrise așa de frumos și cu atîta gingășie, încât după ce ascultai fie-care strofă pentru fie-care farfurie, îmi părea că am înainte-mi un tablou de-al lui Théocrite...

Și 'n vreme ce Mistral îmi cetia acele frumoase versuri în încântătoarea limbă provençală, limbă aproape curat latină, pe care o vorbiau altădată regii și pe care acum numai păstorii o mai înțeleg, eu admiram pe Mistral și gîndind la starea de ruină în care a găsit el limba sa maternă și la aceea ce a făcut el pentru limba sa, de-odată îmi părî că ved unu din strălucitele palate de odinioară ale principelui de Beaux, ruinat, fără coperiș, fără ferestrii și fără grilajuri. Par' că vedeam blasonul de de-asupra porții stricat și înegrit de vreme, curtea de onoare de odinioară transformată în curte pentru animale împreună cu galeriile de pe stâlpii de marmoră, paseri venind să bea din vasele scumpe, acum pline cu apă de ploaie și 'n sfârșit prin ruinile palatului, locuind câteva familii de țerani...

Și gîndind mai departe, de-odată îmi părî că ved pe unu din fiii acestor țerani cum se indignă de ruinile acelea când le vedu și înțelese trecutul lor și cum, el scoase repede animalele din fosta curte de onoare, construi din nou eleganta scară, puse geamuri noue, ridică turnurile palatului, auri din nou sala de tron și ridică astfel vechiul palat din alte vremuri, unde locuiseră principii și regii...

Palatul acela reparat, fu limba provençală,
Și fiul acela de țeran, fu Mistral...

Brașov.

St. Russu.

SALON.

„S e c e s s i o n .“

Iată un cuvânt care de câțiva ani încoace este cuvântul de ordine în artă. Ce însemnează, cei mai puțin știu, de aplicat îl aplică astăzi înse toți, cum toți aplică și cuvinte de ordine din alte vremuri, fără a ști ce însemnează; în politică faimoasele libertate, egalitate, dreptate, în artă un Raffael și așa mai departe. Te primblă pe strada unei metropole europene, nu poți trece pe la o vitrină să nu citești cuvântul magic: secession. Clădiri secession, mănuși secession, mobile secession, stofe secession și tot ce-ți trece prin gând secession. Cuvântul însuși scris cu litere secession, litere încurcate adesea și neci-tețe, în aparență produsele unei fantezii bolnave, în fond adesea ori, o vie dovadă a unei bolnave goane după originalitate. Și publicul fără să știe ce este aceea secession, întrebuițează cuvântul și-l aplică cele mai adesea ori just printr'un fel de intuiție, al cărei mecanism nu e locul să-l studiez aci.

Toți îl întrebuițează deci cuvântul secession și dacă noi oamenii ne-am obișnuit a întrebuița cuvintele fără a le căuta definiții, ele reprezentând pentru fiecare poate o altă nuanță de noțiune sau de noțiuni, totuș când cuvinte noi apar, se găsesc destui cari ar voi să fie fixați asupra lor, să le vadă fixate pentru viitor ca nu cumva, cândva, un istoric să se oprească nedumerit la mijlocul unei fraze și dându-și ochelarii pe frunte să cugete: „Secession? Ce este aia secession?“ și tronc să scrie un volum plin de năzbății, cari să ne compromită înaintea viitorului mai ales dacă istoricul în chestiune ar defini cuvântul după diversele obiecte ce se vând astăzi în comerț sub numele de secession. Dar cum să definești acest cuvânt chiar astăzi când origina lui este în atât de mare apropiere de noi, cum să-l definești căci a defini însemnează a-i arăta tot înțelesul în puține vorbe, când el nu cuprinde o noțiune, ci un număr mare de noțiuni, când el este expresiunea unui întreg sistem estetic, când el este drapelul revoluționarilor într'una din cele mai mândre ramuri ale artei? Pentru ca să spun deci ce e secession, va trebui să-mi iați permisiunea să fiu mai lung și dacă în spațiul ce stă la dispoziție foiletonistului nu se poate epuiza un asemenea subiect, dar cel puțin în linii generale i se pot pune în evidență acele părți caracteristice cari înlesnesc cunoașterea și recunoașterea lui.

Cuvântul secession apare pentru prima dată în artă în înțelesul de secesiune. Expozițiunile oficiale au fost acaparate de către vechii artiști profesori de academie, cari se închiseseră într'o concepțiune artistică așa zisă clasică, de fapt înse practica a artă încoloră și inodoră, lipsită de viață, defăimătoare a culorii și limitată în mijloacele tehnice. Acești acaparatori ai artei și ai statului și ai publicului, nu tolerau nimic nou, sufocați talentele cărora le luau ori ce posibilitate de a se dezvoltă și încurajau me-

diocritățile, pentru că acestea neavând nici idei proprii, nici temperament artistic, suportați lesne corsesul așa zisei tradițiuni artistice, pe care pictorii din școala veche o păziau cu un zel demn de o cauză mai bună. Mult timp adevăratele și marile talente nu puteau suportă această tiranie care escludându-i de la expozițiile oficiale, le luă posibilitatea de a se face cunoscute publicului și de a beneficia de cumpărările ce le face de obicei fiecare stat. Într'o bună zi toate aceste talente s'au adunat, au făcut o expoziție a parte, mai întâi la Munich, apoi la Viena și cel mai târziu la Berlin și fiind că s'au rupt de la expozițiile oficiale, s'a zis expozițiilor lor, expozițiile *Seisiunei* sau pe nemțește *Secession*.

La origine în aceste expoziții și la acești artiști nu se găsea încă nimic sau aproape nimic, din ceea ce se consideră astăzi ca Secession. Erau tablouri plein-artiste, bogate în culori, idei originale, adesea ori surprinzătoare, chiar strani, — dar incolo nimic din ceea ce artă simplă și distinsă care avea să ridice o parte a industriei la un nivel care amintea cele mai frumoase timpuri de înflorire ale meșteșugurilor în breslele medievale. În primele expozițiuni secesioniste germane figurau Stuk, Lenbach, Beecklin, Klinger, Scarbina, Lieberman; dintre englezi: Walter Crane, Hugo Herkommer, dintre francezi: Besnard, Raffaelli, Puvis de Chavannes etc. etc. Toți artiștii cari au terminat prin a triumfa pe toată linia; așa că astăzi sunt nu numai recunoscuți ca oficiali, dar că tablourile lor figurează ca rare și prețioase podoabe ale clădirilor monumentale și muzeelor publice.

În aceste expozițiuni s'au manifestat și acei artiști cari sunt tot atât de talentați, pe cât de extremi în concepțiile lor artistice și tehnica lor picturală. Ca în toate mișcările menite să producă o reacțiune asupra unei stări de lucruri și acestea a secesiunii au căzut în extreme și exagerări, în gîrul cărora s'au produs discuțiuni și polemici furtunoase, cari și-au făcut adepți și adversari pasionați. Aci au fost primele manifestațiuni de impresionism, aci impresionismul s'a dezvoltat până la cele mai fine nuanțe ale sale și aci ideile au început din nou să fie considerate ca factori primordiali și ai picturii. Alături de impresionismul și idealismul cel mai cras, au găsit loc aci picturile cele mai naturaliste, — nimic nu era exclus dacă era de talent. Față cu rigurositatea extremă a oficialilor, cu exclusivismul fanatic al acestora, secesiunea stabilise cea mai deplină libertate, care nu întrebă pe pictor cine e și ce idei are, unde a învățat și pentru care școală se decide, ci numai constată dacă focul sacru se găsește în el. Când de la o expoziție oficială trecea într'una a secesiunii, par' că dedea din întunec la lumină, din mormânt la viață... Cu mulți ani mai târziu, când secesiunea triumfase, când oficialii pe alocurea au venit să ceară umiliți concursul acelora ale cărora opere refuseră să le expună ca fiind „lipsite“ de talent, marele pictor Liebermann inaugurând ca președinte expozițiunea secesiunii din Berlin a spus: „Noi voim libertate, noi voim adevăr, alta nimic. Acestea sunt principiile noastre. Incolo ne ținem de frumoasa vorbă a lui Schopenhauer ca în fața unui tablou trebuie să stai ca în fața unui principe, să aștepti să-ți vorbească el și să nu îndrăznești a-l întrebă înainte de a-ți pune el o întrebare.“

Din aceste expozițiuni a pornit apoi ideea că

arta nu trebuie să servească numai pentru a împodobi zidurile și delectă ochii, ci pentru ca să i se dea un avânt mai mare trebuie ca ea să devie populară, să fie ochii oamenilor ori unde aceștia se mișcă; să le fie și de utilitate practică. De aci aplicarea artei la industrie. Obiectul să nu mai fie numai obiect, ci să fie și obiect de artă. A concilia deci forma cu necesitatea, — iată ce au căutat artiștii secesiunii să realizeze și iată că în bună parte au realizat. Tendința ca obiectele de utilitate să fie și frumoase, este străveche. Tendința înse ca frumusețea aceasta nu numai să nu fie în detrimentul practicității, ci dinpotrivă să înlesnească aceasta, — iată ce este specific menirea secesiunii.

Pe măsură înse ce secesionismul s'a dezvoltat, s'a îndepărtat de la primele exagerațiuni și din complicată cum eră arta lui s'a tot simplificat până a ajuns la acea eleganță a liniei simple, care deosebește arta secesionistă cea mai nouă. În modulația acestei linii s'a copiat în mod fidel natura lăsându-se joc liber imaginațiunii artistului. Frunza și floarea de lotus, de crin, în svelta lor eleganță, au servit de model tuturor figurilor ornamentale secesioniste. Din momentul în care secesionismul a voit să aplice arta trebuințelor practice, eră fatal ca să devie ornamental. În ornamentalistică întorcându-se înse la linie, a luat un caracter primitiv care dă un farmec deosebit operelor sale. Și aci extremele se ating: arta cea mai nouă are foarte multă asemănare și în formă și în fond cu arta cea mai antică. Nici arabescul întortochiat, nici ornamentul gotic cu dantelăria lui nu servesc de model secesiunii.

Ea își alege modelele în natură, în lumea plantelor, unde simplitatea divină a formelor nu este întrecută decât de infinita lor variațiune.

A fost greu ca lumea să priceapă la început frumusețea acestei arte simple, s'a obiceiuit înse tot mai mult cu ea și azi cui nu-i plac obiectele secesiunii: mobilele și portmoneurile, giuvaerurile și stofele, dantelele și broderiile și mai presus de toate picturile, sculpturile și edificiile? Secesiunea este cu alte cuvinte noul stil în arta reprezentativă; acest nou stil își are patria în Anglia, unde esteticianul Ruskin între altele în ale sale „*Litt de sesam*“ l-a prezentat și sub forma unei adevărate filosofii, pe când în celelalte serii ale sale l-a propovăduit cu patima unui apostol divin.

Iată cam ce este secesion. Ca să lămuresc pe deplin acest cuvânt magic, ar trebui să scriu un volum și să întăresc exemplele ce s'ar putea cită prin ilustrațiuni. Cred înse că și acest scurt articol va îndeplini lacuna pe care mulți au simțit-o în comoara de cuvinte pe care le pricep. Secession este arta talentelor cari caută și bat drumuri noi, față cu arta oficială care nu vooșce să iasă din rutina unor concepții și a unei tehnice cari nu țin seamă nici de progresul vremii, nici de nevoile oamenilor.

B. Brănișteanu.

C u g e t a r e,

Ceea ce se dobândește cu știință, cu răbdare, cu muncă și cu talent, nu se clătină de furia celui dintâi venit și nici de un dușman de valoare, când pasiunea este singurul mobil al luptei întreprinse.

Delavrancea.

TEATRU și MUSICĂ.

Reprezentăție teatrală în Bistrița. Reuniunea meseriașilor români din Bistrița a aranjat la 11 mai n. producțiune teatrală, jucând „Sâmbăta morților“ dramă localizată de dl T. V. Păcățianu.

Producțiune teatrală în Alba-Iulia. Comitetul parochial de la biserica gr. or. din Alba-Iulia oraș a aranjat în 6 l. e. o reprezentație teatrală jucând piesa „Noaptea de St. George“ de Theocar Alexi, în otelul Elisabeta. După teatru a urmat dans.

Concert în Orăștie. Inteligența română din Orăștie invită la concertul care-l va da sâmbătă, 17 mai st. n. în sala „Hotelului Transilvania“ cu concursul dnei Irena de Vladaia, primadona de la opera din București, al dnei Maria S. Corvin și Iosefina Glodariu și al lui Gr. Savu, artist dramatic, cu un program foarte bogat.

Musică religioasă. A apărut la București: „Choruri religioase și populare“ de A. M. Mihaeșcu, absolvent în armonie și canto de conservatorul din București, dirigintele școalei și al corului din Bușteni.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Episcopul Mihail Pavel în audiență la Monarcul. Lunea trecută, 12 mai n., Esc. Sa episcopul Mihail Pavel de Oradea-mare a fost primit în audiență de cătră Maj. Sa regele în castelul din Buda. Bătrânul Prelat a mulțumit Maj. Sale pentru felicitarea la jubileul de 50 de ani al preoției sale și pentru conferirea ordinului Coroana de fer el. I. Monarcul, care — drept semn de afecțiune, — l-a primit înaintea tuturoră cari se presintară, s'a întreținut foarte afaibil cu în. Pr. Ssa.

Sinodul arhidiecesei Sibii s'a ținut sub conducerea Esc. Sale arhiepiscopului și mitropolitului Ioan Mețianu. Discuție mai lungă s'a produs la raportul bisericesc despre sporirea căsătoriilor încheiate numai la forul civil și despre concubinate. S'a primit propunerea dlui Parteniū Cosma, ca să se esecutive strict procedura judecătorească în cauze matrimoniale, care dispune că procesele divorțiale sânt scutite de or-țe taxe și cununiile să se facă cu taxe ștolare minimale și chiar gratuit. — S'a votat propunerea comisiunii organizatoare relativ la edificarea catedralei, pentru care s'a angajat arhitectul Szalai din Sibii, cu suma de 321 mii 99 coroane, obligat a termină zidirea pe 1 iulie 1904. Pentru spesele ce vor fi încă necesare s'a decis să se ceară ajutor de la stat și să se facă colectă. — Dl I. cav. de Pușcariu a făcut propunerea ca de la anul nou „Telegraful Român“ să se prefacă în organ zilnic. În principiu s'a primit, recomandându-se esecutarea comisiunii tipografice. — Asesori noi în senatul bisericesc s'au ales dnii Nicolae Ivan, asesor referent în senatul epitropesc și dr. Elie Cristea, secretar consistorial.

Sinodul diecesei Aradului s'a ținut sub presiul protosincelului I. I. Pap, ca cel mai bătrân asesor consistorial. La încheierea sinodului, în 11 mai, eră să se facă și alegerea noului episcop, căci consistoriile din Arad și din Oradea-mare au fixat ziua aceasta, înse Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu, care avea să conducă alegerea, a respuns că pe ziua aceea nu poate vini la Arad, deci

se va fixa alt termen. Ziarele maghiare anunță, că alegerea se va face în 5 iunie n. Candidații sunt: vicarul Vasile Mangra și archimandritul Augustin Hamsea.

Sinodul diecesei Caransebeș s'a ținut sub presiunea Pr. SSale părintelui episcop Nicolae Popea, care în discursul de deschidere a constatat progresul diecesei. La restaurarea sa, diecesa n'avea absolut nimic, afară de vechea reședință ruinată și vr'o câteva pământuri. Astăzi are o reședință episcopicească potrivită și corespunzătoare; un frumos institut teologic și pedagogic; un internat teologic și altul pedagogic, modeste, dar satisfăcătoare; o tipografie și librărie diecesană în edificiul diecesei; o altă zidire nouă în locul reședinței celei vechi, mai alte realități, apoi vr'o două-trei domenii de mare preț, fundații și fonduri diverse, în sfârșit averea diecesană urcată la o valoare considerabilă. — Pr. SSa episcopul a numit pe Pr. Cuv. Sa archimandritul *Filaret Musta* vicar diecesan, ceea ce a făcut cea mai bună impresiune.

Promoțiune. Dl *Ioan Fruma* din Nucet, comitatul Sibiu, a fost promovat la universitatea din Budapesta, în 9 mai n., doctor în drept.

Doce procese cu sârbii câștigate. Aflăm din „Telegraful Român“, că tribunalul regesc din Budapesta, ca judecatorie delegată, a adus zilele trecute două sentințe în două procese de despărțire hierarhică intentate de Români contra sârbilor și anume cu privire la averea comună bisericească din Dobrița și la cea din Surca cu fiile Belobresca și Divici. În ambele procese judecătoria a dat câștig de cauza Românilor. În amândouă, reprezentantul bisericilor, dl avocat dr. Emil Babeș a anunțat apel, cerând pe seama Românilor jumătate din întreaga avere.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *George Vătășan*, profesor în Brașov și dsoara *Balașa Panțu* tot de acolo, s'a cununat în duminica trecută în biserica Sf. Nicolae din Brașov-Schei. — Dl *Ilie Oltean*, învățător în Ludoșulmare și dsoara *Ana Topârcean*, s'a logodit în Apoldul-de-jos. — Dl *Valeriu Beșan*, funcționar la institutul de credit și economii „Nădlăcana“ din Nădlac, s'a logodit cu dsoara *Elena St. Suluțiu* din Abrud. — Dl *Grigore Popescu* și dsoara *Marița Bogdan* s'a cununat la Brașov în biserica Sf. Nicolae.

Majestatea Sa în Oradea-mare. Ziarele anunță că Maj Sa monarcul a promis cardinalului Schlauch că în luna lui august va vini la Oradea-mare, ca să asiste la examenul final în școala de cadeti.

Adunarea generală a Asociațiunii. Comitetul Asociațiunii, în ședința sa din 8 mai n., a luat hotărârea ca viitoarea adunare generală a Asociațiunii să se țină în Oravița la 14 și 15 septembrie n., unde a fost invitată prin comitetul cercul de acolo.

Serbarea de la 10/23 mai în București. Anul acesta, implinindu-se 25 de ani de la proclamarea regatului român, ziua de 10/23 mai se va serba la București cu o pompă extraordinară. Totodată serbarea aceasta va fi ultima, căci de acum înainte nu se va mai serba aceasta aniversare. Între se va oficia un Te-Deum solemn, apoi va urma defilarea armatei înaintea regelui, la aceasta defilare

vor lua parte 60.000 de oameni. Un punct marcant al serbării va fi schimbarea drapelului regimentelor, ale cărora s'a deteriorat în război și de timp. Mai multe corpuri de armată vor primi draperele noi. Cele vechi se vor depune la arsenal în muzeu. Armata va defila având în frunte pe moștenitorul de tron. Regina, principesa Maria, împreună cu micii principii vor privi defilarea din tribuna regală. În partea dreaptă a tribunei va sta regele încungiurat de statul său major și de atașaii militari străini, toți călări.

Bustul regelui Carol la Turnu-Severin. Bustul regelui Carol, ridicat din inițiativa corpului profesoral al liceului din T. Severin, se va desvelii cu o deosebită solemnitate în ziua de 10/23 mai, în grădina liceului Traian.

Ministrul Nasi și studenții români. Ministrul de culte italian, Dr. N. Nasi, a adresat dlui L. Bolcaș, preș. S. S. „Corda Fratres“ o scrisoare foarte călduroasă, în care mulțumește studenților români pentru manifestările de simpatie față de tinerimea și națiunea italiană.

Însoțire economică în Hunedoara. Români din comitatul Hunedori înființează sub numirea de „Agricola“ în Hunedoara o însoțire economică, pentru a promova interesele agricole, industriale, comerciale și financiare, cu quote de câte 50 coroane. Adunarea constituantă s'a ținut în 3 mai. Director executiv s'a ales dl V. C. Osvadă. Însoțirea își va începe activitatea după secerișul anului curent, dacă până atunci va avea un capital de cel puțin 40.000 coroane.

Nou architect român. Dl *George Dușoiu* a obținut la Stuttgart diploma de architect.

Distrugerea unui oraș întreg. Săptămâna trecută, joi la 8 mai n., s'a petrecut pe insula colonială franceză Martinica, în India-vestică, o catastrofă asemenea celeia care a distrus orașul Pompei. Dimineața la 8, vulcanul Pelées, care de mult timp s'a crezut stins, a făcut o erupție teribilă, care a acoperit la moment cu lavă orașul St. Pierre, satele învecinate și portul, la distanță de mai multe mile, încât scăparea a fost peste puțină. Toți locuitorii, aproape la trei-zeci de mii, au perit. Lava a fost atât de mare, că a acoperit totul. Ba nici corăbiile din port n'au putut scăpa, afară de una. Înfricoșata catastrofă a sguudit toată lumea. De pretotindeni se trimit condolețe și ajutoare.

Au murit: *Elisabeta Muntean*, absolventă de pedagogie și învățătoare la școala confesională din Deal, protopopiatul Sebeș, la 6 mai, în etate de 18 ani; — *Iosif Maxim*, profesor la școala reală din Brașov, la 1/14 mai, în etate de 55 ani.

Celoi ce se interesează de loteria de clase, dacă țin să încheie o legătură deplină sigură, se recomandă Casa-bancă Națională, societate pe acți în Budapesta. Căci abstrăgând de la faptul că aici s'a făcut până acum cele mai multe câștiguri, singur cautiunea de 300,00 coroane a acestui institut, cea mai mare ce se află la direcțiunea loteriei, ofere garanță deplină pentru a putea implini precis pretențiunile proprietarilor de losuri. Față de cumpărătorii din provinciile institutului ofere deosebitul favor, că la dorință escomptează câștigul la ori ce sumă și înainte de sădintiță, prin o bancă provincială sau institut de credit mai mare, fără a computa provizie și alte șpese,

(3-3)

1000000

ALS GRÖSSTER GEWINN IN GLÜCKLICHSTEN FALLE.

VERZEICHNISS

aller 50.000 Gewinne

Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle

1.000.000 Kronen.

Speziell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt.

Sämmtliche Gewinne werden in ca. 5 Monaten gezogen und sind in Baar zahlbar.

	Kronen
1 Prämie mit	600000
1 Gew. à	400000
1 "	200000
2 "	100000
1 "	90000
1 "	80000
1 "	70000
2 "	60000
1 "	40000
5 "	30000
1 "	25000
2 "	20000
3 "	15000
31 "	10000
67 "	5000
3 "	3000
432 "	2000
763 "	1000
1238 "	500
90 "	300
31700 "	200
3900 "	170
4900 "	130
50 "	100
3900 "	80
2900 "	40

50,000 Gew. u. Pr. im Betrage **13.160,000**

Noroc deosebit la

TÖRÖK.

Mulți, mulți au devenit prin noi fericiți!

Mai bine de șase milioane coroane au câștigat la noi onorații noștri mușterii.

Cea mai cu sorți loterie din întreaga lume este loteria noastră de clase priv. reg. ung., care se reincepe în curând din nou. Din

100.000 losuri se sortează **50.000**

cu câștiguri în bani, va să zică jumătate câștigă din losurile emise, conform listei alăturate a câștigurilor.

Cu totul se sortează suma enormă de

treisprezece milioane 160,000 coroane

în restimp de numai 5 luni. Întreaga întreprindere stă sub controlul statului,

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime	(1/8) fl. —	.75	sau	coroane	1.50
" " pătrime	(1/4) "	1.50	"	"	3.—
" " jumătate	(1/2) "	3.—	"	"	6.—
" " un întreg	(1/1) "	6.—	"	"	12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau trimiterea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comande pentru losuri originale rugăm a trimite până în

22 maiu n. a. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Casă de bancă

BUDAPESTA.

Cea mai mare vânzare în detaliu din Ungaria pentru loterie de clase.

Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sînt:

Centrala: Theresienring 46/a.

1. Sucursală: Waitznerring 4.

2. Sucursală: Museumring 11.

3. Sucursală: Elisabethring 54.

(1-8)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Dlul Török & Co., Budapesta.

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial.
Suma în coroane _____ { a se încasă prin rambursă } Rog a șterge ce
{ urmează cu mandat postal } nu convine.

Adresa precisa